

Колосова В.П.,

кандидат економічних наук,
директор Департаменту співробітництва
з міжнародними фінансовими організаціями
Міністерства фінансів України

Капленко О.І.,

головний економіст
Департаменту співробітництва
з міжнародними фінансовими організаціями
Міністерства фінансів України

ПІВНІЧНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК В УКРАЇНІ

Наведено інформацію щодо діяльності Північного інвестиційного банку, умов отримання від нього кредитних ресурсів. Розглянуто перспективи співпраці України й Північного інвестиційного банку.

The article contains detailed information regarding Nordic Investment Bank, conditions of the received credit resources from the Bank as well as perspective ways of cooperation between Ukraine and Nordic Investment Bank.

Північний інвестиційний банк (ПІБ) був заснований у 1975 році п'ятьма північноєвропейськими країнами — Данією, Фінляндією, Ісландією, Норвегією і Швецією — як міжнародна фінансова установа з метою активізації фінансового співробітництва в Північноєвропейському регіоні та створення нових умов для економічного зростання країн-засновниць. Банк входить до Північної фінансової групи, яку утворюють Північний фонд розвитку, Північна екологічна фінансова корпорація, Північний фонд проектів і безпосередньо ПІБ.

1 січня 2005 року до ПІБ приєдналися Латвія, Естонія й Литва, таким чином на сьогодні він представлений вісьмома країнами-членами.

Банк проводить свою діяльність у трьох географічних зонах. У межах першої, до якої належать країни-засновниці, ПІБ здійснює середньо- й довгострокове інвестиційне кредитування в державному і приватному секторах економік країн-членів. Другою є так звана зона сусідства. В її межах банк шляхом надання інвестиційного кредитування бере участь у проектах, спрямованих на підтримання економічного розвитку й поліпшення навколишнього середовища країн, які мають спільний кордон із країнами — членами банку. При цьому особлива увага приділяється проектам щодо поліпшення навколишнього середовища, на які банк надає довгострокові кредити, відстежуючи рух готівки й дієвість проектів. До третьої зони належать усі інші країни Північноєвропейського регіону.

За час свого існування ПІБ розширив свою діяльність, налагодивши зв'язки майже із 35-ма країнами світу, й сьогодні здійснює довгострокове кредитування проектів у країнах Азії, Близького Сходу, Центральної і Східної Європи, Латинської Америки та Африки.

Акціонерами ПІБ є вісім країн північної Європи, сім із яких є членами Європейського Союзу. Акціонерний капітал банку становить 4 141 903 086 євро. Зменшення чи збільшення акціонерного капіталу відбувається згідно з рішеннями Ради керуючих. Відповідно до обсягів ВВП і ринкових цін у країнах-членах для кожної з них визначено частку в акціонерному капіталі банку. Останнє збільшення акціонерного капіталу відбулося після приєднання до ПІБ 1 січня 2005 року Латвії, Естонії й Литви: він зріс на 142 млн євро. При цьому частка грошових внесків трьох нових членів у структурі акціонерного капіталу банку становить 3,4 % (табл.).

Таблиця. Внесок країн-членів ПІБ у його статутний капітал

Країна-член	Грошовий внесок, євро	Частка грошового внеску, %
Швеція	1 521 448 784,00	36,73
Данія	881 062 083,00	21,27
Норвегія	793 105 204,00	19,15
Фінляндія	765 788 207,00	18,49
Литва	67 815 914,00	1,64
Латвія	43 852 738,00	1,06
Ісландія	38 595 722,00	0,93
Естонія	30 234 434,00	0,73
Разом	4 141 903 086,00	100

Джерело: <http://www.nib.int>.

Управління банком здійснюється Радою керуючих, Радою директорів, президентом і Контрольним комітетом.

Найвищим керівним органом є Рада керуючих, що складається з восьми керуючих, делегованих країнами-членами банку. Згідно зі встановленою практикою, кожен член Ради представлений міністром фінансів. Очолює її голова, якого обирають із-поміж представників країн — членів терміном на один рік. Головування в Раді підлягає ротатції. Згідно зі статутом банку до компетенції Ради керуючих належить внесення змін і поправок до статей статуту, прийняття рішень стосовно збільшення чи зменшення акціонерного капіталу банку, тлумачення й застосування положень угод і статуту, схвалення щорічного звіту Ради директорів банку та проведення перевірки фінансової звітності ПІБ, призначення двох членів Контрольного комітету, ухвалення остаточних рішень щодо припинення членства в ПІБ, прийняття рішень стосовно ліквідації банку.

Повноваження з керівництва банком, окрім тих, що закріплені за Радою керуючих, покладено на Раду директорів, яка може делегувати їх частину президентові ПІБ у розумних межах. Рада складається з восьми директорів. Кожна країна-член призначає директора терміном не більше ніж на 4 роки з моменту призначення та відповідальну особу з певними повноваженнями, яка в разі відсутності директора представляє країну-члена в Раді. Остання обирає голову та його заступника терміном на 2 роки. Посада голови банку підлягає ротатції. Кворум для проведення засідання Ради становить щонайменше сім директорів. Рішення приймаються не менш ніж п'ятьма директорами Ради. Основними завданнями Ради

директорів є прийняття рішень стосовно кредитування, запозичення й розв'язання питань щодо адміністративних витрат.

Президент ПІБ призначається Радою директорів терміном не більше ніж на 5 років із моменту призначення. Президент несе відповідальність за ведення поточних операцій банку та дотримання директив Ради директорів. Президент не є членом останньої, але він може брати участь у її засіданнях без права голосу. З 1 квітня 2005 року президентом ПІБ є Джонні Акерхолм.

Контрольний комітет заснований із метою гарантування виконання операцій банку з дотримання положень статуту ПІБ і директив Ради директорів. Комітет відповідає за ведення фінансового аудиту та щороку подає аудиторський звіт Раді керуючих. Членами комітету є 10 представників країн-членів, які призначені не більше ніж на 2 роки. Північна рада та парламенти Естонії, Латвії й Литви делегують до комітету по одному представнику від кожної країни. Голову Контрольного комітету та його заступника призначає Рада керуючих; ці посади підлягають ротатції. Як правило, Контрольний комітет збирається двічі на рік у зв'язку з розробкою тимчасового плану роботи банку та складанням щорічних фінансових звітів.

Пріоритет щодо отримання кредитних коштів ПІБ мають країни, що межують зі Скандинавією — країни Балтії, Польща, Росія. Інтерес для банку становлять проекти, які впроваджують ефективні системи енергоспоживання, стосуються розвитку інфраструктури та стимулюють наукові дослідження. При цьому велике значення має екологічна, фінансова й технічна спроможність інвестиційного проекту. Крім того, він повинен сприяти зміцненню зв'язків країн Скандинавії та країни, в якій реалізується проект. Банк може фінансувати як приватні, так і державні проекти.

На сьогодні ПІБ використовує три схеми кредитування: 1) проектно-інвестиційну (*Project Investment Loan facility — PIF*); 2) інвестиційну схему кредитування навколишнього середовища (*Environmental Investment Loan facility — EIL*); 3) Балтійську інвестиційну схему кредитування (*Baltic Investment Loan facility — BIL*).

Для отримання кредиту позичальник повинен надати відомості про прибуток та довести свою економічну стабільність і платоспроможність. Кредити надаються в різних валютах на ринкових умовах відповідно до оцінки банком цілей і ризиків проекту. При цьому обсяги коштів, що виділяє ПІБ, не перевищують 50 % від загальної вартості проекту. Політика банку полягає в тому, що він самостійно здійснює пошук додаткових зовнішніх джерел фінансування проектів. Із цією метою ПІБ тісно співпрацює з такими установами, як Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк, Північна фінансова корпорація з питань захисту навколишнього середовища й Північний фонд розвитку. Крім цього, банк може залучати кошти агентств із гарантування експортних кредитів і комерційних банків. Разом із тим при підготовці, наприклад, проекту ЄБРР кошти ПІБ можуть виступати джерелом фінансування, якого не вистачає для реалізації проекту.

Банк не надає короткострокових позик, здійснюючи тільки середньо- й довгострокове кредитне інвестування. Також він не надає кредитів фізичним особам.

У країнах-членах ПІБ надає позики приватним компаніям, муніципалітетам і державним установам терміном від 5-ти до 15-ти років, у першу чергу фінансуючи такі сектори:

- виробництво, включаючи інвестування у виробничі потужності й обладнання;
- інфраструктура, енергетичний сектор, перевезення, телекомунікації, водопостачання й водоочищення;
- поліпшення навколишнього середовища у приватному й державному секторах;
- наукові дослідження і проектування.

Оснoву міжнародних кредитних операцій банку становить проектне інвестиційне кредитування. Довгострокові кредити надаються приватним компаніям, центральним установам виконавчої влади й муніципалітетам у країнах Азії, Близького Сходу, Центральної і Східної Європи, Латинської Америки та Африки.

За межами зони країн-членів ПІБ надає позики з терміном погашення основної суми і процентів за ними до 20-ти років. За рішенням банку до графіка погашення може входити пільговий період до 5-ти років. Кошти проектного інвестиційного кредиту можуть бути використані на фінансування проектних витрат усіх типів, включаючи локальні.

ПІБ прагне підтримувати якомога вищий кредитний рейтинг. Із цією метою, що є основною в концепції банку, особлива увага приділяється питанням фінансового менеджменту й рентабельності. Рейтинг банку оцінюється двома кредитними інституціями — “Standard & Poor’s” і “Moody’s investors service”. Починаючи з 1982 року ПІБ має рейтинг Aaa/AAA — найвищий із можливих.

Центральний офіс ПІБ знаходиться в Гельсінкі (Фінляндія). Представництва банку є також у Копенгагені, Осло, Рейк’явіку, Стокгольмі й Сінгапурі.

З метою залучення в економіку додаткових кредитних ресурсів, здійснення практичних заходів щодо зміцнення фінансового становища держави, створення умов для збільшення інвестицій у пріоритетні галузі економіки урядом України проведено переговори з Північним інвестиційним банком про започаткування фінансового співробітництва, для створення правової основи якого 23 грудня 2005 року в Києві було підписано Рамкову угоду між Україною й Північним інвестиційним банком. Верховна Рада ратифікувала зазначену угоду 14 вересня 2006 року. А рівно через три місяці, після завершення внутрішньодержавних процедур, Рамкова угода набула чинності.

Укладення зазначеної угоди надало Україні можливість започаткувати довгострокове співробітництво з ПІБ, заклало основу для використання кредитів банку та створило умови для залучення у вітчизняну економіку додаткових джерел довгострокових фінансових ресурсів на вигідних умовах для реалізації важливих

інфраструктурних, природоохоронних та інших інвестиційних проєктів, що становлять інтерес для обох сторін.

На сьогодні триває переговорний процес стосовно формування пакета пропозицій із урахуванням профілю роботи ПІБ і потреб нашої держави. Згідно з Рамковою угодою Україна може залучати фінансові ресурси ПІБ для реалізації інвестиційних проєктів у сферах інфраструктури, енергетики та охорони навколишнього середовища. При цьому особливу увагу банк приділяє фінансуванню екологічних проєктів у районах річок Балтійського й Чорного морів, які становлять інтерес як для його членів, так і для України. До речі, в цьому контексті є можливість залучення Північного інвестиційного банку до фінансування інфраструктурних проєктів спільно з Європейським інвестиційним банком.

Активна співпраця планується в банківській сфері та в галузі телекомунікацій. Так, підписано угоду між Північним інвестиційним банком і ВАТ “Державний експортно-імпортний банк України” щодо відкриття останньому кредитної лінії в розмірі 50 млн дол. США. Позика надається з метою інвестування галузі охорони навколишнього середовища, при цьому наголошується на ефективному використанні енергії. Ця позика використовуватиметься на реалізацію проєктів, що здійснюються як приватними, так і державними підприємствами, які ПІБ пропонуватиме Укрексімбанк.

Проєкти повинні бути технічно, економічно, фінансово й екологічно обґрунтованими та демонструвати кількісно оцінюване зниження або запобігання шкідливим викидам у атмосферу, воду та/або ґрунт. Угода діє до восьми років, пільговий період становить три роки залежно від виду проєкту, що фінансуватиметься.

Також розглядається можливість реалізації проєктів із розвитку муніципальної інфраструктури міст України. Зокрема, Радою директорів ПІБ прийнято рішення щодо надання позики в сумі 20 млн євро для реалізації проєкту в Одесі з реконструкції міських систем водо- й теплопостачання. Термін дії угоди орієнтовно становитиме до восьми років, пільговий період — три роки.

Крім того, підписано кредитну угоду між ПІБ і компанією “Landmont Limited” (Кіпр), повернення коштів за якою гарантується українськими підприємствами корпорації “Індустріальна спілка Донбасу” (ІСД) та її дочірніми підприємствами. Кредит у сумі 40 млн дол. США надано на 7 років із пільговим періодом 4 роки. Кошти спрямовуватимуться ІСД на фінансування частини програми поточної модернізації на металургійних заводах корпорації в Україні, а також на фінансування договору постачання обладнання для електростанції комбінованого циклу біля Алчевського металургійного комбінату (АМК) у місті Алчевську Луганської області, реалізацію проєкту з будівництва якої розпочала корпорація ІСД.

Електростанція вироблятиме електроенергію за рахунок доменних, коксових і конвертерних газів, що утворюються у процесі виробництва сталі. Внаслідок реалізації проєкту АМК зможе практично повністю забезпечити себе електроенергією, а також на 3 млн тонн на рік скоротити викид шкідливих речовин у атмосферу, що порівнюється з викидами великого європейського промислового міста.

Поряд зі зменшенням викиду шкідливих речовин реалізація проекту сприятиме енергозбереженню й поліпшенню екологічної ситуації в Алчевську.

Кредитний комітет ПІБ також затвердив надання позики Swedbank Group Ukraine в розмірі 25 млн дол. США для реалізації проектів “Розвиток кредитування малого та середнього бізнесу та іпотечного кредитування в Україні через ВАТ “Сведбанк” і “Розвиток кредитування малого та середнього бізнесу та іпотечного кредитування в Україні через ЗАТ “Сведбанк Інвест” та позики ЗАТ “Українські радіосистеми” в розмірі 40 млн дол. США для розвитку мобільної інфраструктури.

Діяльність ПІБ в Україні є важливим сигналом для європейських інвесторів та сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату в нашій країні. Після набуття Рамковою угодою чинності Україна отримала як економічну, так і політичну вигоди, адже тепер вона може активізувати співпрацю із країнами Північноєвропейського регіону шляхом ініціювання конкретних інвестиційних проектів і програм.